

Z. Z. Stránský

Friedrich WAIDACHER

## Museologie – knapp gefasst

Böhlau Verlag, Wien-Köln-Weimar 2005. str. 332, ISBN 3-8252-2607-7 (UTB), ISBN 3-205-77268-7 (Böhlau)

Prof. Dr. Friedrich Waidacher je jedním z nemnoha bojovníků za věc muzeologie jako osobitého vědního oboru a akademické disciplíny. S muzejním fenoménem se konfrontoval především jako ředitel Landesmuseum Joanneum v Grazu, ale také v rámci názorových výměn v rámci ICOM, a to jak v mezinárodním, tak národním měřítku. Mnoho podnětů také získal jako člen hodnotící komise EMAYA-European Museum of the Year Award založené a vedené Kennethem Hudsonem. Podstatné však bylo to, že na rozdíl od většiny aktivních pracovníků muzeí, se záhy začal zajímat o teoretickou stránku tohoto fenoménu. To jej vedlo i k zájmu o pojetí a profilování výuku tohoto oboru na vysokých školách. Měl o to nejen zájem, ale přímo se také angažoval na činnosti katedry muzeologie na Masarykově univerzitě v Brně, zejména pak na činnosti její UNESCO International Summer School of Museology. Bylo přirozené, že to motivovalo jeho snahu zakotvit tuto výuku také na Karl-Franzens Universität in Graz, co se mu po nemalém úsilí nakonec podařilo.

Svůj první teoretický přístup formuloval v publikaci *Einführung in die Museumskunde*, kterou zveřejnil spolu s W. Gräfem v roce 1987 v Grazu. Od tohoto ještě tradičního přístupu se však postupně diferencoval, díky svému pochopení pro filozofický a metavědecký přístup, již v práci *Museologie als Erkenntnis system und Handlungsanweisung*, zveřejněné na stránkách Landesmuseum Joanneum, Jahresbericht 1991. To byl odrazový můstek k realizaci nevšedně obsažného díla *Handbuch der Allgemeinen Museologie*, kterou vydal Böhlau Verlag in Wien v roce 1993. Zde s odkazem na koncepci tzv. **muzeality** Z. Z. Stránského, zformoval celý systém muzeologie a rozpracoval v širokém měřítku. Ne všichni přijímali tuto teoretickou explikaci, která se mnohým zdála příliš komplikovanou ve vztahu ku každodenní praxi. Záhy si však někteří začali uvědomovat význam tohoto přístupu. Tak se zrodila slovenská verze vydaná Národním muzeem v Bratislavě v roce 1999. Ale nedávno vyšla tato práce také v Číně a připravuje se její vydání také na Ukrajině.

Kvalitativní rozdíl v této práci v poměru k mezinárodní produkci postihl – což je pro věc samu velmi charakteristické – Prof. Zhang Yuteng z Institut für Museologie der Staatlichen Universität der Künste, Taivan: „Das vom oesterreichischen Museologe Dr. Friedrich Waidacher verfasste Buch ‚Allgemeine Museologie – Sichtweisen im deutschen Sprachraum‘ unterscheidet sich von den meisten Werken zur Museologie aus England und den USA hauptsachlich dadurch, dass in ihm die Grenzen zwischen Museologie und Museumstechnik klar erkannt und betont werden. Durch die Lektüre dieses Werkes zur Museologie, in dem eine gewaltige Anzahl Quellen aus dem deutschsprachigen Raum zitiert werden und sich dem Leser zudem ein breites, sehr detailliert erlautes theoretisches Blickfeld erschliesst, wird man unweigerlich erfüllt sein – und den Inhalt mit Auffassungen der Museologie des englischsprachigen Raumes vergleichen. Dialektische und einander ergaenzende Wissenschaftsinteressen erschliessen hier der Methodenlehre der museologischen Forschung im grossen Masse Moeglichkeiten.“

Friedrich Waidacher se však neuspokojil tímto dilem, ani jeho mezinárodním ohlase. Po odchodu z funkce ředitele Joannea se s ještě větším úsilím soustředil na formování a prosazování muzeologického myšlení, a to zejména na půdě Univerzity v Grazu. Současně se spolupodílel na založení a vedení publikačního orgánu *Museologie Online*, kde zveřejnil řadu závažných muzeologických prací. Jeho angažovanost ve věci muzeologie dokumentuje např. studie z roku 1999 označená charakteristickým titulem *Museum lernen: Lange Geschichte einer Verweigerung, oder Warum Museen manchmal so gründlich daneben stehen*. Neméně charakteristický byl pak jeho inaugurační projev ku jmenování profesorem, kdy pronesl projev vystihující situaci muzeologie pod názvem *Von Orchideen und Disteln: Museologie im Spannungsfeld zwischen Ahnungslosigkeit und Verweigerung* (*Museologie Online*, 2003).

Jak tato pedagogická práce a zejména reakce posluchačů, stejně tak další teoretická práce jej přivedly k napsání nového díla, které pod názvem *Museologie – knapp gefasst*, vydal Böhlau Verlag v roce 2005.

Na první pohled by se mohlo zdát, že se jedná pouze o zkrácenou verzi jeho muzeologického kompendia. Ale právě ve srovnání s tímto titulem a v souvislosti s výše připomenutým, máme klíč nejen k pochopení poslání tohoto nového díla, ale i k hodnocení jeho významu.



Autor postavil tuto práci na odlišné koncepci. Jak sám uvádí, obrací se touto prací k široké veřejnosti a i když nijak neslevuje ze své teoretické báze, snaží se nejen zaujmout čtenáře, ale především – a to považuji za mimořádně přínosné – nenásilnou formou dokládat, jak právě prostřednictvím muzeologických poznatků je jediné možné nejen objasňovat určující stránky muzejního fenoménu, ale současně i prezentovat metodiku a techniku realizace oné každodenní muzejní praxe, tak všemi „an sich“ opěvované.

Z této základní koncepce pak vychází i originální strukturování práce. Jednotlivé tematické složky uvádí tzv. Merksätze, které charakterizují ve stručné formě výstižně obsah a navádějí čtenáře do následujícího výkladového textu. Na to se pak váže blok literatury, která je vnitřně tematicky členěna na literaturu textových odkazů, literaturu rozšiřující studijní obzor a na tituly dokumentující určující tematiku prezentované složky. Toto považuji z didaktického hlediska za velmi funkční a myslím si, že autoři mnohých studijních textů by si z toho měli vzít příklad.

Podnětné je i tematické členění celé práce. Vychází z obecného a směřuje ku zvláštnímu. Toto obecné je zde velmi důležité. Je to to, co lidé většinou více či méně intuitivně znají, když slyší slovo muzeum. Na tuto uváděcí kapitolu navazují kapitoly, které se soustřeďují na určující stránky muzejního fenoménu: Sammeln, Weitergeben, Planen. Ty vykrývají komplexně problematiku muzejního fenoménu. Vysoce přínosné je však přitom to, že pod zdánlivě pouze faktografickým výčtem se skrývá vlastní muzeologická explikace, která výklad posu-

nuje do kvalitativně nejen nové, ale především adekvátní roviny ve srovnání s mnoha pracemi věnovanými také muzejnímu fenoménu. Muzeologie zde tak prosákla praxí a tím odhalila smysl této činnosti.

Závěrečná kapitola je nazvána *Exkurse*. Řekl bych, že je to klíč k pochopení Waidacherova přístupu. Spájí se zde metateoretická explikace muzeologie jako oboru s dokumentací historického vývoje. Pro tuto historickou muzeologii zde dal prostor, své nástupkyni Marlies Raffler, která se habilitovala touto tematikou na Univerzitě v Grazu a tak přebírá „bojovou zástavu“ obhájců věci muzeologie na akademické půdě i ve světě vědy. Je to podnětný příspěvek, který je postaven jak na Waidacherově pojetí historické muzeologie, tak i na jeho periodizaci, kterou známe již z kompendia.

V intencích koncepce této publikace je i závěrečný terminologický glosář a širší rámec literatury, postihující i interdisciplinární a multidisciplinární vazby.

Možná, že se může někomu po prostudování této práce zdát, že se autorovi ztratila – ve srovnání s kompendiem – jeho muzeologie. Ale nikdo by neměl být na pochybách. Již ve Vorwort konfrontuje autor tři otázky týkající se poznávání fenoménu muzea: běžné, zájmové a profesní, A na to odpovídá: *Der Schlüssel zu diesen Wissen ist die Museologie.*

Muzeologie potřebuje práce tohoto typu. Potřebuje totiž stále obhájce a průkopníky, protože pochopit úlohu a poslání muzeologie není tak jednoduché. O to více je třeba tento obor rozvíjet a prosazovat oč hlouběji se propadá soudobé lidstvo do globální krize, periferizující jak kulturu, tak samu vědu a degradující i úroveň univerzitního studia. ■



## Hlavní dodavatel zařízení pro muzea a galerie v ČR

- projekční činnost v oboru výstavnictví
- kompletní realizace výstavních expozic
- dodávka výstavního fundusu pro interiéry
- výroba výstavních vitrín pro muzea a galerie

**REVYKO spol. s.r.o.**

Vídeňská 405/1, 148 00 Praha 4

Tel.: 244 912 057, fax: 244 912 018

E-mail: mail@revyko.cz

www.revyko.cz